

**РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ
ФЛОРИСТИЧНИХ
І ФАУНІСТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

mentioned species. 18 vials with monospecific labels actually contain a mix of species. Out of these 18 cases, we could not find the listed species in 9 vials and in the other 9 cases the species were mixed together with other non-conspecific salticids.

As it was mentioned, Dr. Fuhr had also studied these specimens. At that period he added to some of the vials his own labels with the new or corrected species names. By studying his labels in comparison with the original ones we can draw the following conclusions: Dr. Fuhr relabeled some of the wrongly identified specimens and also those vials that contained more specimens and more species than stated in the original catalogue. He also managed to correct a large part of the initial labeling errors.

The so far final conclusion (after our 2013 study) is: the collection is made up of 138 specimens with 26 distinct, verifiable Salticidae species (opposed to 50 listed in the original catalogue). These species belong to 17 genera (versus 18 listed in the original catalogue). Dr. Fuhr managed to correct most of the initial labeling errors but he also made erroneous identification of species and even genera. He also dissected the epigines of 28 female specimens and later we could not find them in the vials for 9 specimens.

REFERENCES

1. Fedoriak M., Moscaliuc L. A. The catalogue of «Alexandru Roșca» spider collection from the «Grigore Antipa» National Museum of Natural History (Bucharest) II. Mimetidae, Oxyopidae, Pholcidae, Pisauridae, Theridiidae // Trav. du Mus. nation. d'hist. natur. «Grigore Antipa». – 2013. – Vol. 56, № 2. – P. 143–156.
2. Fuhr I. E., Gherasim V. F. Familia Salticidae. Arachnida. – București: Ed. Acad. Române, 1995. – 301 p. (Fauna României. – Vol. 5, fasc. 5).
3. Petrișor A. The catalogue of «Alexandru Roșca» collection of Araneae (Arachnida) from «Grigore Antipa» National Museum of Natural History (Bucharest). I // Trav. du Mus. nation. d'hist. natur. «Grigore Antipa». – 1999. – Vol. XLI. – P. 65–78.

A. I. Бачинський

Національний природний парк «Дністровський каньйон», УКРАЇНА
andrij03554@i.ua

ЗНАХІДКИ ДЕЯКИХ РАРИТЕТНИХ ВИДІВ КОМАХ У МЕЖАХ ЗАЛІЩИЦЬКОЇ ДІЛЯНКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН»

Проблема збереження різноманіття безхребетних тварин і, зокрема, охорони раритетних видів комах є актуальною, зважаючи як на їх величезну таксономічну різноманітність, так і на важливу функціональну роль, яку вони виконують у природних екосистемах. Поширення рідких і зникаючих видів комах, дослідження й узагальнення їх екологічних особливостей, повинні стати об'єктивним моментом в оцінці реального стану популяцій цих видів та розробці методів їх охорони [2].

Національний природний парк «Дністровський каньйон» створений у 2010 р. на території Середнього Придністер'я в межах Борщівського, Заліщицького, Бучацького та Монастириського районів Тернопільської області на площі 10829,18 га. Згідно обґрунтування про необхідність створення цього заповідного об'єкта й літературних даних, у межах національного парку встановлено перебування 68 видів комах з Червоної книги України [5], що свідчить про його біологічну гетерогенність і важливе природоохоронне значення [3]. На досліджуваній території протягом 2012–2014 років нами виявлено 8 видів «червонокнижних» комах.

Красуня діва (*Calopteryx virgo* (Linnaeus, 1758)). Вразливий вид [5]. На досліджуваній ділянці НПП «Дністровський каньйон» малочисельний. Нами красуню діву відмічено на прибережній рослинності р. Серет у межах Касперівсько-Городоцького іхтіологічного заказника. Тут знайдено групи по декілька особин. Уздовж берега Дністра в межах Городоцько-Добровлянського іхтіологічного заказника так само виявлено декілька особин [1].

Жук-олень (*Lucanus cervus cervus* (Linnaeus, 1758)). Рідкісний вид [5]. У національному парку рідкісний. 14.06.2013 р. – самець під час польоту, с. Касперівці (антропогенна екосистема). 24.07.2013 р. – самка, грабово-дубовий ліс, ур. Криве. 24.06.2014 р. – самка, м. Заліщики (антропогенна екосистема). Прилегла територія: 29.06.2014 р. – група з декількох особин під час льоту (переважно самки), с. Онут Заставнівського району Чернівецької області [3; 4].

Вусач мускусний (*Aromia moschata* (Linnaeus, 1758)). Вразливий вид [5]. У національному парку рідкісний. 16.07.2013 р. – 1 ос. під час польоту, лучна ділянка із заростями чагарників, ботанічна пам'ятка природи «Стінка Городок-Костільники». 24.07.2013 р. – 1 ос., прибережні зарості верби, ур. Криве. 3.08.2014 р. – 1 ос., зарості верби, гирло р. Провал, окол. с. Берем'яни [3; 4].

Махаон (*Papilio machaon* (Linnaeus, 1758)). Вразливий вид [5]. 10.05.2013 р. – 1 ос., верх лівого схилу р. Серет навпроти греблі на пасовищі серед чагарників, окол. с. Касперівці. 10.05.2013 р. – 1 ос. серед чагарників (лісо-чагарниковий екотон), лісова галявина на окраїні лісового ур. Самотія, окол. с. Голігради. 23.04.2014 р. – 1 ос. серед чагарників, верх лівого схилу р. Серет навпроти греблі, окол. с. Касперівці [3; 4].

Подалірій (*Iphichides podalirius* (Linnaeus, 1758)). Вразливий вид [5]. На території національного парку звичайний, подекуди багаточисельний у характерних біотопах; у двох поколіннях. Виявляли в середньому 5–9 ос./км маршруту. У 2013 р. вперше зафіксовано 3.05, остання знахідка – 24.07. Маршрут № 1 (довжина – 3 км). 3.05.2013 р. – 18 ос. у межах Касперівського ландшафтного заказника (урочища Кернички, Бучічка і Волова). 4.05.2013 р. – 1 ос. біля р. Серет у межах с. Касперівці. Маршрут № 2 (довжина – 0,9 км). 7.05.2013 р. – 9 ос., лівий берег р. Дністер (від старого моста до дороги з с. Устечко на с. Шутроминці), окол. с. Устечко. Маршрут № 3 (довжина – 8 км). 10.05.2013 р. – 21 ос., від окол. с. Касперівці (вздовж траси на Борщів, верхом правого схилу р. Громова (с. Шитівці), дорогою між полем і лісом) до ур. Самотія біля с. Голігради та від ур. Самотія до с. Касперівці верхом лівого берега р. Серет. 16.05.2013 р. – 1 ос. у м. Борщів. 3.07.2013 р. – 1 ос. (друге покоління), окол. с. Касперівці. 4.07.2013 р. – 1 ос. (друге покоління), с. Касперівці. 6.07.2013 р. – 2 ос. (друге покоління), окол. с. Касперівці. Маршрут № 4 (довжина – 0,6 км). 10.07.2013 р. – 7 ос. пасовище на лівому березі Дністра, ур. Печеніги, с. Городок. Маршрут № 5 (довжина – 0,6 км). 19.07.2013 р. – 5 ос., агро-лісний чагарниковий екотон, ботанічна пам'ятка природи «Зозулинська степова ділянка № 1», окол. с. Зозулинці.

У 2014 р. вид вперше зафіксовано 18.04 (1 ос.) в Касперівському ландшафтному заказнику. 21.04.2014 р. – 5 ос., ур. Гордолина, с. Касперівці. 23.04.2014 р. – 15 ос. серед чагарників, близько 200 м нижче греблі на лівому північно-західному схилі р. Серет, с. Касперівці. 24.04.2014 р. – 1 ос., пасовище, чагарники, північно-західні окол. с. Городок. 24.04.2014 р. – 2 ос., скельно-чагарниковий екотон, ур. Криве. 29.04.2014 р. – 15 ос., від гирла р. Стрипа до Червоної гори. 6.05.2014 р. – 1 ос., південно-східні окол. с. Литячі. 7.05.2014 р. – 1 ос., агро-лісовий екотон, верх лісового ур. Ростова навпроти с. Касперівці. 13.05.2014 р. – 1 ос., ур. Бавки, Касперівський ландшафтний заказник. 1.08.2014 р. – 20 ос., маршрут від с. Сверхківці до с. Берем'яни. 2.08.2014 р. – 5 ос., гирло р. Провал, окол. с. Берем'яни. 2.08.2014 р. – 5 ос., верхів'я Червоної гори. 24.07.2013 р. – 2 ос., узлісся біля берега Дністра, ур. Криве [3; 4].

Люцина (*Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758)). Вразливий вид [5]. На території національного парку популяції локальні (населяє вологі лісові галявини, узбіччя доріг, прибережні території), подекуди чисельні до 20 ос./100 м маршруту. 3.05.2013 р. – 17 ос., вологий прибережний яр, окол. с. Касперівці. 16.07.2013 р. – 1 ос. (друге покоління), прибережна трав'янисто-чагарникова

рослинність, лівий берег Дністра, окол. с. Городок. 18.04.2014 р. – 3 ос., вологий прибережний яр, окол. с. Касперівці. 23.04.2014 р. – 3 ос. серед чагарників, близько 200 м нижче греблі на лівому північно-західному схилі р. Серет, с. Касперівці. 24.04.2014 р. – 1 ос., прибережно-лісовий екотон, ур. Криве [3; 4].

Сатурнія велика (*Saturnia pyri* (Denis & Schiffermüller, 1775)). Вразливий вид [5]. На території національного парку відомі поодинокі знахідки. 25.05.2014 р. – 1 ос. в м. Заліщики [4].

Ксилокопа звичайна (*Xylocopa valga* Gerstaecker, 1872). Рідкісний вид [5]. 7.05.2013 р. – 1 ос., лівий берег р. Дністер, окол. с. Устечко. 23.10.2013 р. – 1 ос., лучно-степова ділянка із заростями чагарників на лівому схилі р. Тупа, окол. с. Касперівці. 24.03.2014 р. – 1 ос., лісо-лучний екотон, лісове ур. Обіжево. 23.04.2014 р. – 1 ос., лучно-степова ділянка із заростями чагарників на лівому схилі р. Серет, окол. с. Касперівці. 24.04.2014 р. – 3 ос., лучно-степова ділянка із заростями чагарників, окол. с. Городок. 2.08.2014 р. – 2 ос., верх лівого схилу р. Дністер (лісо-лучний екотон), Червона гора. 14.09.2014 р. – 1 ос., біля р. Серет, окол. с. Голігради [3; 4].

Очевидно, що число виявлених видів (рисунок) неповно відображає реальний склад раритетної ентомофауни. Для її детального вивчення та проведення комплексної еколого-фауністичної інвентаризації всіх, а особливо маловивчених таксономічних груп комах, необхідно організувати постійні ентомологічні дослідження на всій території НПП «Дністровський каньйон».

Знахідки комах, занесених до Червоної книги України, на Заліщицькій ділянці НПП «Дністровський каньйон» у 2012–2014 роках.

Аналіз біотопної приуроченості видів комах з високим природоохоронним статусом свідчить про те, що основними осередками концентрації їхніх популяцій є лісо-лучні та лучно-чагарникові екотони, скельно-чагарникові ділянки, річкові долини й заплави. Крім того, ми

фіксували раритетні види комах в антропоізованих середовищах, зокрема в межах населених пунктів (сади, парки і т. д.).

З огляду на необхідність охорони раритетної компоненти ентомофауни досліджуваного регіону важливо відмітити, що одними з найцінніших оселищ, де зосереджена значна частина рідкісних і зникаючих видів комах, є важкодоступні крутосхили Дністра та його приток. Тут ускладнена або неможлива господарська діяльність людини, що безумовно є сприятливим фактором збереження досліджуваних видів. Проте, через активне заростання деревно-чагарниковою рослинністю кам'янисто-осипних і лучно-степових ділянок, у загрозливому стані опиняються види, які пов'язані з ними. Можливо саме цей чинник призвів до різкого скорочення чисельності або й повного зникнення в регіоні деяких представників, зокрема, аполлона (*Parnassius apollo* (Linnaeus, 1758)).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачинський А. І. Раритетна компонента ентомофауни НПП «Дністровський каньйон» в охоронних списках // Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. «Природно-заповідний фонд Львівщини: стан та перспективи розвитку» (4 липня 2013 року, смт. Івано-Франкове). – Івано-Франкове, 2013. – С. 114–118.
2. Канарський Ю. В. Проблема охорони раритетних видів комах і концепція Червоної книги // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. Матер. 10-ї наук. конф. молодих учених (Львів, 7–8 жовтня 2010 р.). – Львів, 2010. – С. 18–24.
3. Літопис природи НПП «Дністровський каньйон». – 2012. – Т. I. – 451 с.
4. Літопис природи НПП «Дністровський каньйон». – 2013. – Т. II. – 295 с.
5. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Ю. Й. Кобів¹, А. І. Прокопів²

¹Інститут екології Карпат НАН України, Львів, УКРАЇНА
ykobiv@gmail.com

²Львівський національний університет ім. Івана Франка, УКРАЇНА
aprokopiv@franko.lviv.ua

ВПЛИВ ДЕМУТАЦІЙНИХ ЗМІН РОСЛИННОСТІ НА ПОПУЛЯЦІЇ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН У ЧИВЧИНСЬКИХ ГОРАХ

Чивчинські гори є одним з найцікавіших у флористичному сенсі регіонів Українських Карпат. Значною мірою це зумовлено наявністю тут вапняків, які загалом дуже рідко трапляються в українській частині Карпатського пасма. Саме в Чивчинських горах біля кордону з Румунією на українську територію незначно поширюються краї ареалів низки рідкісних кальцефільних таксонів, зокрема *Arabis hornungiana* Schur, *Dianthus speciosus* Rehb., *Festuca rupicola* Heuff. subsp. *saxatilis* (Schur) Rauschert, *Potentilla thuringiaca* Bernh. ex Link, *Saxifraga corymbosa* Boiss., *Thalictrum minus* L. subsp. *olympicus* (Boiss. & Heldr.) Strid., *Delphinium elatum* L. subsp. *nacladense* (Zapał.) Holub, *Mimuartia verna* (L.) Hiern subsp. *oxypetala* (Wol.) Halliday, *Nigritella carpatica* (Zapał.) Teppner, Klein & Zagulski, *Thlaspi kovatsii* Heuff. В Україні більшість із них трапляються лише в чивчинському прикордонні. Збереження їхніх популяцій є пріоритетним ще й тому, що чотири останніх таксони є вузькоареальними. Оселища багатьох рідкісних видів у Чивчинських горах здебільшого є вторинними, тобто виникли на ділянках, що тривалий час зазнавали антропогенного впливу – випасання і скошування. Однак зараз у цьому районі істотно зменшилася інтенсивність господарської діяльності через дедалі більшу нерентабельність полонинського господарства, обмеженість доступу до прикордонної території та створення тут